

EURÓPSKY
DVOR
AUDÍTOROV

**Prejav
5. októbra 2023**

Prejav Tonyho Murphyho, predsedu Európskeho dvora audítorov

Prezentácia výročnej správy EDA za rok 2022

Výbor pre kontrolu rozpočtu – Európsky parlament

5. októbra 2023

V prípade rozdielov má prednosť hovorený text.

Vážená pani predsedníčka,

ctené panie poslankyne, ctení páni poslanci,

vážený pán komisár,

[vážený zástupca / vážená zástupkyňa predsedníctva Rady],

som rád, že tu dnes môžem byť s vami a prezentovať kľúčové zistenia a hlavné odkazy výročnej správy Európskeho dvora audítorov za rok 2022. Spolu so mnou je tu i môj vážený kolega a člen zodpovedný za výročnú správu Jan Gregor.

Skôr než prejdem k hlavným zisteniam a odkazom, rád by som zdôraznil význam našej výročnej správy:

- je základným produktom EDA, ktorý si vyžaduje značné úsilie a prácu,
- jej hlavným účelom je identifikovať oblasti, v ktorých je potrebné zlepšenie, a potenciálne riziká vo všetkých oblastiach činnosti EÚ,
- jej konečným cieľom, ktorý dopĺňa našu ďalšiu prebiehajúcu audítorskú prácu, je podporiť postup udeľovania absolútoria a posilniť dôveru občanov EÚ zlepšením zodpovednosti a transparentnosti.

Prostredníctvom našich zistení často upozorňujeme na výdavky, ktoré neboli v súlade s pravidlami. Takisto poukazujeme na pozitívne aspekty toho, čo funguje dobre.

Aké sú teda kľúčové výstupy našej výročnej správy za rok 2022?

Podobne ako v predchádzajúcich rokoch sme dospeli k záveru, že účtovná závierka EÚ poskytuje pravdivý a verný obraz o finančnej situácii EÚ. K spoľahlivosti účtovnej závierky vyjadrujeme výrok bez výhrad.

Celkové príjmy dosiahli 245 mld. EUR, pričom celková chybovosť nie je významná. Opäť vydávame stanovisko bez výhrad. Je dôležité poznamenať, že v našom stanovisku sa nezohľadňujú sumy „výpadku príjmov z DPH a cieľ“, keďže tieto sumy neboli zahrnuté do príjmov.

Pokiaľ ide o výdavky, balík dlhodobého rozpočtu EÚ zahŕňa viacročný finančný rámec (VFR) a nástroj NextGenerationEU (NGEU). Financovanie NGEU vo veľkej miere tvorí Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, ktorý používa iný model vykonávania ako VFR. Preto vydávame dve samostatné stanoviská k zákonnosti a správnosti výdavkov za rok 2022: jedno k tradičným výdavkom z rozpočtu EÚ a jedno k Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti.

Na úvod, v súvislosti s výdavkami z rozpočtu EÚ by som sa rád zamerlal na naše stanovisko a zistenia:

Na základe našej reprezentatívnej vzorky 760 transakcií sme zaznamenali nárast celkovej miery nezrovnalostí na 4,2 % v roku 2022 z 3,0 % v roku 2021 (2,7 % v roku 2020). Vzhľadom na rozsiahly výskyt zistených chýb už štvrtý rok po sebe ponechávame záporné stanovisko.

Pri audite rozpočtu EÚ rozlišujeme rozpočtové oblasti na základe rizík a kategorizujeme oblasti buď ako vysokorizikové alebo nízkorizikové. Vzhľadom na vývoj zloženia rozpočtu EÚ v priebehu času sa podiel vysokorizikových výdavkov v našom kontrolovanom súbore zvýšil na jasnú väčšinu na úrovni 66,0 % (2021: 63,2 %).

V prípade vysokorizikových výdavkov sa chybovosť odhaduje na 6,0 % (2021: 4,7 %). Medzi tieto vysokorizikové oblasti patrí súdržnosť, ako aj ďalšie oblasti politiky EÚ, ako sú „Jednotný trh“, „Migrácia“, „Bezpečnosť“, „Susedstvo“ a segmenty „Prírodné zdroje“.

Naopak, pri nízkorizikových výdavkoch odhadujeme chybovosť pod 2 % prahom významnosti. Do tejto kategórie patria výdavky založené na nárokoch, ako je priama pomoc poľnohospodárom, granty z programu Erasmus pre študentov a mzdy a dôchodky úradníkov EÚ.

Dúfam, že vám to poskytne prehľad o rozložení našej odhadovanej chybovosti. Teraz mi dovoľte prejsť na konkrétne oblasti politiky ilustrujúce typické zistenia, ktoré prispievajú k našej celkovej chybovosti.

Začal by som súdržnosťou, kde odhadujeme chybovosť na 6,4 % (v porovnaní s 3,6 % v roku 2021), čo predstavuje medziročný nárast takmer 80 %. Toto zvýšenie je znepokojujúce nielen z hľadiska politiky súdržnosti, ale aj z dôvodu potenciálneho vplyvu na iné oddiely rozpočtu EÚ, vrátane Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, v prípade ktorého budú súvisiace investičné projekty do veľkej miery kopírovať výdavky typovo zodpovedajúce výdavkom na súdržnosť.

Najväčší podiel na odhadovanej chybovosti mali neoprávnené náklady spolu s porušením predpisov o vnútornom trhu (najmä nedodržiavanie pravidiel verejného obstarávania a štátnej pomoci).

V oblasti súdržnosti sa vo veľkej miere spoliehame na prácu vnútroštátnych orgánov auditu. Pokiaľ ide o rok 2022, zistili sme, že balíky dokumentov na účely uistenia predložené orgánmi auditu, ktoré nesprávne vykázali zvyškovú chybovosť pod 2 %, sa zvýšili na 61 % (2021: 39 %), čo je najvyššia hodnota, odkedy sme v roku 2017 začali tieto balíky preverovať. Zdôrazňuje to pretrvávajúce nedostatky v ich práci a výrazne to obmedzuje rozsah, v akom sa na ňu môžeme spoľahnúť.

Dovoľte mi, aby som sa teraz venoval ďalšej hlavnej oblasti výdavkov, okruhu „Prírodné zdroje a životné prostredie“, kde odhadujeme, že chybovosť je významná na úrovni 2,2 % (2021: 1,8 %). Chybovosť nebola významná v prípade priamych platieb, ktoré tvoria 66 % výdavkov v tejto oblasti, no významná bola v ostatných kategóriách výdavkov (rozvoj vidieka, trhové opatrenia, námorné záležitosti, rybárstvo, životné prostredie a opatrenia v oblasti klímy).

Pokiaľ ide o „Jednotný trh, inovácie a digitálne technológie“, zistili sme zníženie významnej chybovosti z 4,4 % v roku 2021 na 2,7 % v roku 2022. Program Horizont 2020 zostáva primárnou iniciatívou v oblasti výskumu a inovácií. Toto zníženie chybovosti je pozitívnym trendom. Zdôraznili sme určité zjednodušenia, ktoré zmiernili administratívnu záťaž prijímateľov a potenciálne znížili riziko chýb.

Pokiaľ ide o typy zistených chýb, výdavky na výskum a inovácie, najmä náklady na zamestnancov, vykazujú najvyšší výskyt chýb.

Vzhľadom na rastúci význam migrácie a riadenia hraníc v posledných rokoch zaviedla EÚ okruh 4 vo VFR na roky 2021 – 2027 s osobitným dôrazom na tieto oblasti politiky. Významná časť výdavkov v tejto oblasti v roku 2022 sa stále týkala dokončenia projektov a iniciatív z VFR na roky 2014 – 2020.

Zistili sme chyby takmer v polovici transakcií, ktoré boli predmetom nášho preskúmania.

Teraz prejdime k okruhu „Susedstvo a svet“. Takmer polovica kontrolovaných transakcií obsahovala chyby a napriek obmedzeniam našej vzorky naše zistenia naďalej potvrdzujú vysoké riziko chýb v rámci tohto okruhu.

A napokon sa dostávame k okruhu „Administratíva“. Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch sme dospeli k záveru, že chybovosť zostáva nevýznamná.

Toto je v podstate zhrnutie výsledkov našej práce v oblasti dodržiavania súladu s rozpočtovými výdavkami na účely výročnej správy za rok 2022. Poukazuje na zvýšenie celkovej chybovosti výdavkov z rozpočtu EÚ, najmä v oblasti súdržnosti, ktorá v súčasnosti predstavuje 40 % celkových rozpočtových výdavkov.

Dámy a páni,

teraz sa dostávame k auditu výdavkov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Toto je naše druhé stanovisko, ktoré vydávame k výdavkom a ktoré je nutné vzhľadom na odlišný model vykonávania Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti v porovnaní s rozpočtovými výdavkami EÚ v rámci VFR.

Je dôležité mať na pamäti, že Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti je navrhnutý ako dočasná reakcia na krízu, ktorá uľahčuje rýchle vyplatenie finančných prostriedkov na pomoc členským štátom pri obnove hospodárstva.

Pokrok je síce pomalší, ako sa očakávalo, no 11 členských štátov dostalo 13 grantových platieb v celkovej výške 47 mld. EUR. Posúdili sme takmer všetky z 274 míľnikov a 37 cieľov zahrnutých do týchto 13 grantových platieb. Naše posúdenie bolo založené najmä na podmienke týkajúcej sa platieb, čím sa zabezpečilo uspokojivé plnenie míľnikov a cieľov a zároveň sa overil súlad s kľúčovými kritériami oprávnenosti stanovenými v nariadení o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti.

Dospeli sme k záveru, že v prípade 15 míľnikov a cieľov sa vyskytli problémy súvisiace so správnosťou. Tieto problémy boli buď výsledkom neuspokojivého plnenia alebo nedodržania podmienok oprávnenosti. Prostredníctvom našej práce sme zistili aj nedostatky v kontrolnom systéme Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Na základe kvalitatívnych aj kvantitatívnych úvah vydávame stanovisko s výhradou k výdavkom Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na rok 2022. Vzhľadom na odlišnú povahu modelu výdavkov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti nedokážeme vypočítať chybovosť, ktorá by bola buď zmysluplná alebo priamo porovnateľná s chybovosťou v rámci VFR.

V súvislosti s vývojom Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti uznávame naliehavosť, s akou sa museli počas pandémie hodnotiť a schvaľovať plány členských štátov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Pri svojej audítorskej práci však často zisťujeme, že míľniky a ciele boli nejasne vymedzené, čo sťažuje potvrdzovanie ich dosiahnutia.

Posudzovanie správnosti ako také pre nás zostáva trvalou výzvou, keďže hodnotenie kvalitatívnych výsledkov si vyžaduje viacero úsudkov, ktoré vedú k rôznym možným interpretáciám. Konštatujeme tiež, že metodika Komisie pre pozastavenie platieb, ktorá je kritickým aspektom mechanizmu, je subjektívna a závislá od úsudkov. Rôzne závery a výklady, ktoré Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti z dôvodu subjektívnych úsudkov umožňuje, zdôrazňujú nedostatky v jeho celkovej koncepcii. Je tiež dôležité poznamenať, že tieto obmedzenia pri hodnotení kvalitatívnych faktorov prispievajú k vyjadreniu nášho stanoviska s výhradou.

Náš audit zhody týkajúci sa správnosti výdavkov z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti je len jedným z aspektov komplexného objemu práce, ktorú robíme na vyhodnotenie tohto nového nástroja.

Do konca septembra 2023 bolo vyplatených len približne 31 % celkových finančných prostriedkov, ktoré sú k dispozícii na rozdelenie prostredníctvom grantov, a len 21 %, ak zahrnieme aj úvery členským štátom. Zatiaľ sme sa teda ešte nedostali do bodu,

v ktorom by sme mohli komplexne vyhodnotiť celkovú výkonnosť mechanizmu. Až kombináciou výsledkov našich ročných auditov zhody a prebiehajúcich i plánovaných auditov výkonnosti budeme môcť komplexne posúdiť výkonnosť Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti.

Okrem toho sme už vydali audítorské správy, ktoré poukazujú na nedostatky a obavy týkajúce sa návrhu a počiatočných fáz vykonávania Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. V jednej takejto správe o návrhu kontrolného systému Komisie pre Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti sme poukázali na nedostatky v oblasti uistenia a zodpovednosti na úrovni EÚ. Vyjadrili sme predovšetkým obavy v súvislosti s dodržiavaním pravidiel EÚ aj vnútroštátnych pravidiel, ako sú pravidlá verejného obstarávania a štátnej pomoci. Komisia pri posudzovaní žiadostí členských štátov o platbu systematicky neoveruje súlad s týmito predpismi.

Naše obavy ohľadom týchto nedostatkov v oblasti uistenia vzrastajú, keď sa pozrieme na výsledky v oblasti súdržnosti v súvislosti s výročnou správou za rok 2022, kde sme zaznamenali medziročný 80 % nárast chybovosti. Projekty financované prostredníctvom programov súdržnosti sú často podobné projektom financovaným z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. V rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti teda existuje kritické riziko pre finančné záujmy EÚ, ak sa tieto pravidlá nebudú systematicky kontrolovať na všetkých úrovniach. Keďže budúce žiadosti o platby v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti sa presunú viac k investičným projektom, toto riziko sa v budúcnosti bude výrazne zvyšovať.

Doteraz som sa zameriaval predovšetkým na našu prácu v oblasti dodržiavania predpisov. Existujú však ďalšie aspekty rozpočtu EÚ, ktoré si vyžadujú našu pozornosť a v súvislosti s ktorými panujú trvalé obavy.

Neuhradené záväzky z rozpočtu EÚ a grantové financovanie z NGEU, ktoré predstavujú budúce dlhy, ak sa ich viazanosť nezruší, dosiahli na konci roka 2022 rekordnú úroveň 453 mld. EUR. Predstavuje to zvýšenie neuhradených záväzkov z roku 2021 vo výške 342 mld. EUR o 33 %, ktoré je predovšetkým výsledkom zvýšeného viazania finančných prostriedkov počas druhého roka vykonávania NGEU.

Tlak na zvýšenie výdavkov vytvára tlak na administratívne zdroje, čím sa zvyšuje riziko chýb. Okrem toho, ak sa miera čerpania finančných prostriedkov v rámci zdieľaného riadenia v rokoch 2024 a 2025 výrazne nezrýchli, pravdepodobnosť rušenia viazanosti sa v neskoršom období cyklu VFR bude exponenciálne zvyšovať.

Výdavky je však potrebné aj financovať. Okrem financovania prostredníctvom príspevkov členských štátov si EÚ takisto požičiava na trhoch, najmä formou dlhodobých dlhopisov zaručených rozpočtom EÚ. Vypožičiavanie bolo zdrojom financovania NGEU a finančnej pomoci členským štátom a tretím krajinám. Tento dlh

sa v roku 2022 zvýšil a na konci roka dosiahol 344 mld. EUR (2021: 237 mld. EUR), a to najmä v dôsledku nových úverov pre NGEU, nástroj SURE a makrofinančnú pomoc. Splácanie úverov pre NGEU sa bude musieť začať do roku 2028 a musí sa dokončiť do roku 2058, inými slovami, bude ho musieť splatiť ďalšia generácia.

Naša výročná správa obsahuje množstvo ďalších podrobných informácií a zistení, ktoré by som chcel dnes zdôrazniť, ale žiaľ, čas mi to neumožňuje. Rád by som vás však vyzval, aby ste si prešli všetky zistenia uvedené v našej výročnej správe a v našom dokumente Audit EÚ v skratke, ktoré ste všetci dostali.

Na záver mi dovoľte povedať, že je zrejmé, že priestor, v ktorom sa v rozpočte EÚ pohybujeme, sa rozširuje z hľadiska rozsahu i zložitosti. Dnes som sa zaoberal len časťou tohto priestoru a poukázal som na to, že hoci mnohé aspekty fungujú dobre, EÚ naďalej čelí značným výzvam. Pri riešení týchto výziev je veľmi dôležité, aby sme si uvedomili, že neistota môže pretrvávať a že môžu nastať situácie, keď sa závery budú rozchádzať. Je však nevyhnutné, aby sme postupovali spoločne a podporovali spoluprácu s cieľom vybudovať lepšiu a udržateľnejšiu Európu.

Ďakujeme!